La coeducació en l'entorn familiar

Cristina Álvarez Rogero, Mª Ángeles Cremades Navarro

A la societat actual, hi perviuen situacions de tracte diferenciat per a les dones i per als homes; aquestes diferències no serien denunciables si no tinguessin un component de jerarquia i de discriminació que perjudica especialment el sexe femení.

És el moment de construir, entre tots i totes, una comunitat educativa implicada en l'eliminació de la discriminació de gènere i que aposti per la igualtat d'oportunitats per a nens i nenes.

Com contribuïm a educar de manera sexista?

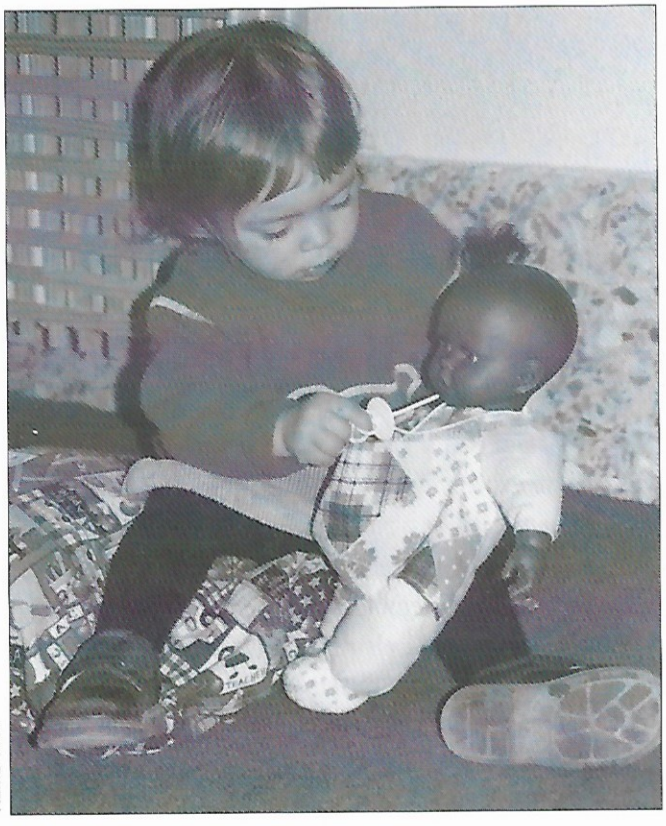
De la nostra contribució a educar de manera sexista, en tenim exemples fàcilment observables a l'educació, a la feina, a la política, a la família, als mitjans de comunicació..., que en la vida quotidiana es reflecteixen en el llenguatge, en els acudits, en les frases fetes o en els insults sobre situacions de tracte diferenciat per raons de gènere.

Al llarg de les darreres èpoques, s'han realitzat alguns canvis legislatius a favor de la igualtat entre els sexes i s'han modificat o s'han eliminat algunes lleis obertament discriminatòries. Tot això ha afavorit la igualtat formal entre homes i dones i s'ha generalitzat la creença que el sexisme ha desaparegut de la nostra societat. La vida quotidiana, però, ens demostra que no és així realment.

Què, on, com i quan parlem de sexisme?

A la família i a l'escola:

- Hi ha expressions lingüístiques en les quals el sexe femení està desvaloritzat i que s'utilitzen amb les criatures de manera habitual i natural: «Els nens no ploren», «Sembles una nena», «Les noies són unes tafaneres i els nois conversen», «No et sents com una noia»... Aquests missatges pot tenir continuïtat a l'escola.
- En utilitzar els diminutius quan ens dirigim a les nenes i als augmentatius quan ens dirigim als nens.
- Quan es transmet als infants que determinades funcions o rols són propis de dones o d'homes. Expressions com ara: «la senyora de la neteja», «la cuinera», «la senyoreta / el mestre», «el professor d'educació física / la professora de ballet», «l'entrenador de futbol»...
- L'ús diferenciat de joguines per a nenes i nens, que es reforça quan les utilitzen de manera adequada i es penalitza quan l'elecció de la joguina no correspon a aquesta divisió sexual:
  - Nenes: nines, cuines, vestits, cases de nines...
  - Nens: pilotes, armes, raquetes, material esportiu...
- En els contes infantils tradicionals, els personatges són majoritàriament caracteritzats d'acord amb els models de gènere:
  - Nenes (princeses, filles, germanes...): tímides, insegures, porugues, passives, són a dintre de casa seva i realitzen tasques domèstiques i de cura de familiars...

REME PICÓ

- Nens (prínceps valents, caçadors, pares...): curiosos, amb iniciativa, actius, enginyosos, hàbils, valents, aventurers, protectors...

A la família:

- Es considera que els pares homes solament són els que es guanyen el pa per mantenir els membres de la seva família i, per tant, no s'espera d'ells que s'encarreguin d'acudir a les reunions convocades per l'escola, de demanar hora i acompanyar els seus fills o les seves filles al dentista o al metge...
- Se suposa la disponibilitat total de temps de les dones per a les tasques de cura i educació respecte a les criatures i als ancians.

A l'escola:

- Quan els nens ocupen els espais centrals dels patis o dels parcs, mentre que les nenes n'ocupen els racons, les cantonades...
- Quan, a l'hora d'esbarjo, hi predominen els jocs masculins, com ara les pilotes, les lluites, els partits i les competicions, sobre els jocs de noies, com ara la corda de saltar, el palet, amagar-se..., i esdevé difícil la coexistència de tots dos en el temps.
- Als llibres de text o a les il·lustracions es manifesta el sexisme quan:
  - Hi apareixen més personatges masculins que femenins.
  - Els homes hi surten representats en situacions i en rols de més prestigi que les dones: cap de departament / secretària, metge / infermera, pilot / hostessa de vol...
  - Hi apareixen més dones en les tasques de cures domèstiques i més homes en les tasques de feines remunerades o amb més responsabilitat social.
  - Hi ha més dones representades com a objectes sexuals o bé com a histèriques o xerraires.
  - Hi surten dones en rols passius, en situació d'indefensió, en relació afectiva amb altres o com a cuidadores. Homes en rols actius, com ara esportistes, investigadors, polítics, agressius, valents, en rols d'autoritat.

Com podem educar en la igualtat des de l'àmbit familiar?

La família exerceix una influència decisiva en el procés de socialització pel qual s'aprenen els models genèrics de ser dona i de ser home.

Els pares i les mares reforcen determinats valors i conductes i constitueixen importants models d'observació i d'identificació per als seus fills i filles.

Moltes vegades, pensem que eduquem de la mateixa manera les filles que els fills, però, si s'analitza això amb més profunditat, solen trobar-se mecanismes subtils a través dels quals estem transmetent una manera de comportar-se, uns valors i unes expectatives diferents segons el sexe al qual es pertany.